

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра української літератури

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Українська мова і література»

Спеціальність В11 Філологія

Спеціалізація В11.01 Українська мова та література

Галузь знань В Культура, мистецтво та гуманітарні
науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1
від «26» серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Методика викладання української літератури
Викладач	Слоньовська Ольга Володимирівна
Контактний телефон викладача	(0342)596074
Е-mail викладача	olga.slonovska@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Дисципліна «Методика викладання української літератури» вивчається студентами-бакалаврами третього курсу навчання у п'ятому семестрі й має на меті ознайомлення з особливостями сучасної методики викладання української літератури у загальноосвітніх навчальних закладах (насамперед школах, гімназіях, ліцеях), а також тих коледжах і пту, які, окрім кваліфікаційних дипломів про фахову спеціальність, гарантують своїм випускникам отримання атестатів про середню освіту. Курс покликаний допомогти студентам-бакалаврам набути належних знань з методики викладання української літератури переважно у середніх загальноосвітніх школах I – III рівнів (та інших загальноосвітніх закладах), підготувати студентів-філологів до практичної діяльності, сформувати в них теоретичні й практичні вміння створювати ефективні навчально-виховні ситуації в освітньому та виховному процесі з вагомим використанням сучасних технологій навчання, відпрацьовувати практичні вміння та навички науково-дослідницької діяльності (наприклад, навчити учнів створювати проекти, готувати роботи на конкурс в МАН), формувати національну свідомість, естетичні смаки й основні вектори самоосвіти. У результаті вивчення курсу «Методика викладання української літератури» студент-бакалавр спеціальності 035 Філологія має на основі засвоєних теоретичних понять і практичних навичок уміти ефективно застосовувати різні комбінації методів і прийомів викладання української літератури у школі, обирати творчий підхід під час проведення занять різного типу, індивідуальної, самостійної та дистанційної форми навчання.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою вивчення навчальної дисципліни є: ознайомлення студентів з історією виникнення, розвитку та становлення навчальної дисципліни «Методика викладання української літератури».</p> <p>Основні аспекти специфіки роботи вчителя української мови і літератури в школі:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) ознайомитися з чинною програмою, підручниками рівня стандарту і профільного рівнів; б) практикою навчання шкільного курсу української літератури учнів різнорівневих вікових груп; в) з сучасним методичним інструментарієм, покликаним оптимізувати роботу вчителя-словесника та учня; 	

г) зосередити увагу студентів-бакалаврів на особливостях шкільних видів аналізу тексту, значенні базових знань для сприйняття та розуміння учнями тексту, ролі позакласної та факультативної роботи для успішної реалізації кінцевої мети достатньо високої літературної освіти випускника загальноосвітнього закладу.

Матеріали всіх лекційних та практичних занять із предмета «Методика викладання української літератури» безпосередньо стосуються комплексної підготовки студентів-філологів до роботи у навчальних закладах різних рівнів акредитації через призму знайомства з історичною складовою становлення та розвитку навчальної дисципліни; її специфікою у загальноосвітній школі I-III ступенів акредитації з українською мовою навчання та навчальних освітніх закладах IV рівня; визначенні основних проблем викладання української літератури в школі та пошуку подолання всіх труднощів і проблем на цьому поприщі.

Формувати у студентів потребу на практиці ставати креативними вчителями-словесниками.

Досягти повного розуміння студентами-бакалаврами загальних засад методики викладання української літератури у школі; оволодіння основами педагогічної теорії, дидактикою, принципу логічного формування у студентів здатності до свідомого вибору засобів педагогічного впливу відповідно до різних ситуацій для успішного вирішення проблем навчання, виховання і освіти.

Забезпечення належної теоретичної і практичної підготовки студентів до подальшої роботи у школі; вироблення практичних навичок й умінь використання сучасних літературознавчих методологій в школі, зокрема психоаналізу, герменевтики, компаративістики й азів міфологічної критики.

Навчити практично реалізувати набутки загальної та вікової психології, педагогіки, історії української літератури, теорії літератури, українською культурою в цілому, мистецтвом українського народу.

Основними **цілями** вивчення дисципліни є оптимальне забезпечення студентів сучасними фундаментальними основами методики української літератури для подальшого їх використання в іпостасі вчителя української мови і літератури загальноосвітньої середньої школи чи інших навчальних закладів, які гарантують своїм випускникам атестати про здобуття середньої освіти.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою у усній і письмовій формах.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Фахові компетентності:

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 13. Здатність комплексно використовувати набуті філологічні та методичні знання у практиці викладання української мови і літератури.

ФК 14. Здатність застосовувати різноманітні форми та методи викладання української мови і літератури в загальноосвітній школі, професійні знання в організації виховної діяльності в класі; здатність розуміти основні функції та завдання педагогіки школи та специфіки діяльності педагога.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефаківцями державною мовою усно й письмово, використовувати її для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН 3. Організувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих завдань і проблем професійної діяльності.

ПРН 13. Аналізувати й інтерпретувати твори української та зарубіжної художньої літератури й усної народної творчості, визначати їхню специфіку й місце в літературному процесі (відповідно до обраної спеціалізації).

ПРН 14. Використовувати українську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному) для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

ПРН 15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ПРН 20. Дотримуватися правил академічної доброчесності, тобто принципів особистого прикладу, відповідальності, справедливості, академічної свободи, взаємоповаги і взаємодовіри, прозорості, партнерства та взаємодопомоги, компетентності й професіоналізму, законності тощо.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12
Практичні заняття	18
Самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
5	035 Філологія	3	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Методика як педагогічна наука. 1. Методика вивчення української літератури в школі як навчальний предмет у ВНЗ від часу власного виникнення до наших днів (дискурс). 2. Становлення, розвій, шляхи розвитку методики викладання української літератури в наш час. 3. Найбільш вагомні сучасні підручники з методики викладання української літератури для студентів-бакалаврів.	2		5
Тема 2. Василь Сухомлинський-методист 1. Напрацювання Василя Сухомлинського з методики викладання української літератури як учителя-практика. 2. В. Сухомлинський про різні види наочності на уроках української мови і літератури. 3. «Учителю, ти придумав тему твору – напиши твір сам!» Методичні поради В. Сухомлинського стосовно написання учнівських творів з літератури. 4. Аналіз книги «Серце віддаю дітям».	2	2	5
Тема 3. Чинні програми та діючі підручники з		2	5

<p>української літератури в школі та науково-методичні посібники для посібники для вчителів.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про найновіші чинні підручники з української літератури. 2. Посібник – не підручник, але також настільна книга вчителя. 3. Фахова періодика з української літератури на допомогу вчителю української літератури в школі. 			
<p>Тема 4. Урок української літератури як основна форма організації навчального процесу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Специфіка уроку української літератури як уроку з найголовнішого виду мистецтва людської цивілізації. 2. Типи уроків української літератури. 3. Особливості лекційних форм уроків у школі. Урок-лекція як оптимальний вибір викладу вступних, оглядових та підсумкових тем. 4. Особливості уроку-бесіди в школі. Основні ознаки евристичної бесіди. 5. Пошукова робота на уроках української літератури. 	2		5
<p>Тема 5. НТЗ, наочність та інтерактивні методи на уроках української літератури.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кабінет української літератури та його різновиди. Призначення такого кабінету та його оптимальне використання. 2. Обладнання, наповнення і принципи роботи цього кабінету. 3. Особливості перевірки й оцінювання письмових робіт учнів. 4. Учнівські проекти як важливі елементи уроків у старших класах. 5. Шляхи оптимального опанування шкільним предметом «Українська література» засобами Інтернет -ресурсів. 6. Самоосвіта вчителя української літератури. 		2	5
<p>Тема 6. Проблемні ситуації на уроках української літератури як форма поглибленого опанування учнями змістом і проблематикою художнього тексту.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Уроки з проблемною тематикою у старших класах. Основні ознаки уроку-проблеми (на матеріалі кіноповісті О.Довженка «Україна в огні»). 2. Урок-диспут у старших класах. Українське кіно 30-х років Геній О.Довженка. 3. Важелі активного плекання вчителем учнівських умінь сперечатися, відстоювати власну думку, професійно дискутувати на уроках з почуттям такту й поваги до своїх співрозмовників та опонентів. Написання учнівського відгуку за кіноповістю О.Довженка. Вимоги. Настанови. 4. Уроки літератури рідного краю як благодатне поле 	2	2	5

<p>діяльності творчого вчителя. Вимоги до учнівських рецензій на фільми за творами Івана Франка, зокрема «Захар Беркут» і «Сойчине крило».</p> <p>5. Позакласна робота вчителя української мови і літератури. Колективний перегляд і обговорення у формі диспуту фільму «Вальс меланхолійний» за новелою Ольги Кобилянської «Вальс меланхолійний» (режисер – Борис Савченко, 1990)</p>			
<p>Тема 7. Інтегровані уроки та їх особливості.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бінарні уроки з української літератури. 2. Семінарські заняття у старших класах. 3. Комбіновані уроки з української літератури. <p>Принципи доцільності інтерактивних методів на уроках української літератури.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Диференційоване навчання на уроках української літератури. Класифікація сучасних методів і прийомів викладання української літератури в школі. 5. Залежність вибору методів, прийомів, засобів, видів і форм роботи учнів на уроках української літератури від матеріалу уроку, вікової, психологічної і наукової підготовки учнів та конкретної мети 6. Аналіз учителем власного проведеного уроку перед перевіряючими. 7. Основні вимоги до присвоєння категорій вчителю української мови і літератури. 8. Принципи самоосвіти вчителя української літератури. 		2	5
<p>Тема 8. Уроки української літератури у 7-8 класах – важливий етап переходу від простого переказу змісту прозових творів чи виразного читання віршів до текстувального аналізу художніх текстів.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Найпростіший аналіз сюжету в прозових творах: поняття зав'язки, кульмінації, розв'язки (на матеріалі повісті «Тигролови» Івана Багряного). 2. Групування персонажів (на прикладі повісті «Захар Беркут» Івана Франка). 3. Поняття теми та ідеї твору. 4. Інтегровані уроки (кінофільми «Захар Беркут» за повістю І. Франка та «Сіроманець» за повістю М. Вінграновського, «тигролови» за творами І. Багряного «Сад Гетсиманський» і «Тигролови»). Нове, суттєво відмінне від письменницького, режисерське вирішення колишніх літературних творів. 	2	2	5
<p>Тема 9. Уроки української літератури у 7-8 класах.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вивчення творчості Т. Шевченка у 7-8 класах. 2. Різні види аналізу драматичних творів у середніх класах. 3. Поняття про ліричного героя. Різні види лірики, їх 		2	5

<p>основні ознаки</p> <p>4. Роль інтерактивних технологій у шкільній практиці (як саме продуктивно використовувати у власних моделях уроків такі інтерактивні технології: а) групування, б) метод «кейс», в) «мозковий штурм», г) «плакат думок»)</p>			
<p>Тема 10. Методика вивчення нової української літератури.</p> <p>1. І. Котляревський – зачинатель, Шевченко – основоположник української літератури: в чому різниця й що саме мають твердо знати дев'ятикласники.</p> <p>2. Неперехідність творчої спадщини Т. Шевченка. «малий» і «великий» час генія.</p> <p>3. Як вивчати в школі початки української історичної романістики. Концепція «Чорної ради» П. Куліша – приціл на майбутнє України.</p>	2		5
<p>Тема 11. Методика вивчення української літератури другої половини ХІХ ст. у 10 класі</p> <p>1. Театр корифеїв – питома ознака становлення української нації.</p> <p>2. Другий після Т.Шевченка: роль і місце в літературному житті України І.Франка.</p> <p>3. Леся Українка і Ольга Кобилянська. «Жіночий голос» в Українському модернізмі.</p> <p>4. Неоромантизм у прозі й драматургії.</p> <p>5. Імпресіонізм М.Коцюбинського. Основні риси новаторства в українській прозі та поезії.</p>		2	5
<p>Тема 12. Народження, початки і становлення модернізму в українській літературі.</p> <p>1. Особливості шкільного аналізу під час вивчення творчої спадщини В.Стефаника і М.Коцюбинського.</p> <p>2. Творчі набутки Розстріляного Відродження.</p> <p>3. Український театр часів Л.Курбаса та М.Куліша. Особливості інтерпретації відповідних творів старшокласникам</p> <p>4. Причини української еміграції і література першого етапу українського діаспорного красного письменства.</p>		2	5
ЗАГ.:	12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Вид контролю – екзамен. Максимальна оцінка – 100 балів. Допуск до екзамену – максимально 50 балів (оцінки за практичні заняття – 25 балів, за контрольну роботу – 10 балів, за самостійну роботу – 10 балів), за розробку мультимедійних фрагментів – 2, за тестові завдання – 3 бали. Власне екзаменаційна робота – 50 балів. Оцінювання здійснюється за національною на ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи.		

Вимоги до письмових робіт	Виконання контрольної роботи, що складається з теоретичного питання та практичних завдань.
Семінарські заняття	Максимальна оцінка за кожне практичне заняття 5 балів. Отже, за всі практичні заняття можна набрати максимум 25 балів. До цих балів на практичних завданнях додаються ще 3 бали за тестові завдання (при їх наявності) і 2 бали за створення мультимедійних фрагментів для практичних занять (при наявності інтерактивних засобів). За самостійну роботу можна отримати максимум 10 балів. За контрольну роботу – також 10 балів. Отже ще до екзамену можна набрати максимум 50 балів. Екзамен – також 50 балів.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % завдань.
Підсумковий контроль	Екзамен. Форма складання – письмова робота (дати розгорнуті відповіді на питання)

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи. Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника», та індивідуальним графіком, відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника».

Академічна доброчесність. У «Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» встановлено морально-етичні принципи та правила поведінки для всіх учасників навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності та у всій своїй навчальній і викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно і доброчесно.

За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає Комісія з питань етики та академічної доброчесності при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі.

Відвідування занять урегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника».

У разі пропуску занять здобувачі освіти повинні відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання поточного і підсумкового контролю.

Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника».

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra та ін.

8. Рекомендована література

1. Башманівська Л. А. Практикум з методики викладання української літератури [Текст]: навч.-метод. посібник. Рек. МОН. Київ: Слово, 2013. 144с.
2. Бондаренко Ю. І. Теорія і практика навчання української літератури на філософсько-історичних засадах у старших класах загальноосвітньої школи: монографія. Ніжин: Вид-во Ніжин. держ. пед. ун-ту ім. М. Гоголя, 2009. 352 с.
3. Власова О. І. Педагогічна психологія: навч. посіб. Київ: Либідь, 2005. 400 с.

4. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Метод. посіб. / автор-уклад. О. Пометун, Л. Пироженко. Київ : А. П. Н., 2012. 136 с.
5. Ісаєва О. О. Концептуальні основи аналізу художнього твору в школі : наук.-теорет. зб. Тернопіль : Астон, 2016.
6. Лавриченко Н. М. Педагогіка соціалізації: європейські обриси. Київ : ВіРА ІНСАЙТ, 2010. 444 с.
7. Лісовський А. М. Етюди з методики викладання літератури. Київ : Ленвіт, 2013. 105 с.
8. Микитюк В.І. Практикум з методики викладання української літератури [Текст]: навч. посібник. Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2011. 186 с.
9. Микитюк В. Методика тестування знань та умінь з української літератури [Текст]: навч. посібник. Львів: ЛНУ, 2015. 224 с.
10. Мірошніченко Л. Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах. Київ : Ленвіт, 2000. 240 с.
11. Москалець В.П. Психологія особистості: навчальний посібник / Рекомендовано міністерством освіти і науки, молоді та спорту України для студентів навчальних закладів Київ : Центр учбової літератури, 2013. 415 с.
12. Наукові основи методики літератури : посіб. для студ. вищ. навч. закладів / [за ред. Н. Волошиної]. Київ : Ленвіт, 2002. 344 с.
13. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах : навч. посіб. для студ. вищ. навч. Закладів. Київ, 2000. 317 с.
14. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ, 2017. 144 с.
15. Пометун О. І. Методика навчання історії в школі. Київ : Генеза, 2019. 328 с.
16. Пультер С. Методика викладання української літератури. Тернопіль : Підручники і посібники, 2014. 144 с.
17. Ситченко А.Л. Методика навчання української літератури в загальноосвітніх закладах : навч. посіб. для студентів-філологів. Київ : Ленвіт, 2011. 291 с.
18. Скрипченко О. В. Вікова та педагогічна психологія. Київ : Каравела, 2019. 400 с.
19. Степанишин Б. І. Література – вчитель – учень: самостійне вивчення учнями літератури. Київ : Освіта, 1993. 240 с.
20. Султанов Ю.І. Актуальні проблеми методики викладання літератури [Текст]: вибрані праці / ред.кол. І.В.Козлик, А.М.Мартинець. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2013. 324 с.
21. Токмань Г.Л. Методика навчання української літератури в середній школі : підручник. Київ : Академія, 2012. 312 с.
22. Токмань Г. Л. Методика викладання української літератури в старшій школі: екзистенціально-діалогічна концепція: монографія. Київ : Міленіум, 2012. 320 с.
23. Тягло О. В. Критичне мислення : навч. посіб. Харків : Основа, 2008. 189 с.
24. Уліщенко В. Теорія і практика інтерсуб'єктного навчання української літератури в школі: монографія. Київ : Вид-во НПУ імені МП Драгоманова, 2011. 486 с.

Слоньовська Ольга Володимирівна
кандидат педагогічних наук, професор